

מדד השלום ינואר 2014

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

- **השפעה צפויה של הסכם מסגרת אמריקני:** על רקע הדיווחים כי האמריקאים ישימו בקרוב על השולחן את "מתווה קרי", כלומר, הסכם מסגרת להסכם שלום ישראלי-פלסטיני, ביקשנו לדעת האם לדעת הציבור בישראל תהיה או לא תהיה למתווה כזה השפעה על עמדת נתניהו וממשלתו במשא ומתן עם הפלסטינים. הממצאים מראים כי רוב גדול במדגם היהודי (67%) צופים השפעה משמעותית, כיוון שלהערכתם נתניהו אינו יכול להרשות לעצמו להתעלם מעמדת ארה"ב ומדעת הקהל העולמית. ההבדלים בין המחנות הפוליטיים ימין, מרכז ושמאל בשאלה זו נמצאו קטנים.
- **השפעת קבלת הסכם המסגרת על מבנה הקואליציה -** התשובות לשאלה בנושא זה מצביעות על כך שהציבור היהודי חלוק בשאלה האם נתניהו יפעל להקמת ממשלה חדשה עם גורמים כגון מפלגת העבודה והמפלגות החרדיות והיה מפלגות הבית היהודי וישראל ביתנו יאיימו בפרישה אם נתניהו יקבל את הסכם המסגרת שיציעו האמריקאים: 48.5% סבורים כי הסיכוי שהוא יפעל להקמת ממשלה חדשה גבוהה שעה ש 42.5% מעריכים כי הסיכוי לכך נמוך. מי שזיהו עצמם כימין בין המרואיינים חצויים פחות או יותר לגבי הסיכוי לכינון ממשלה עם שותפים אחרים שעה שבמרכז ובשמאל הרוב סבורים כי הסיכויים לכך גדולים.
- **הסיכויים להרחבת הסנקציות על ישראל -** הציבור היהודי חצוי פחות או יותר גם ביחס לסיכויים שגורמים שונים באירופה ובארה"ב ירחיבו את הדרישה להטיל סנקציות כלכליות ואחרות על ישראל, עד כדי חרם מקיף על יצוא מוצרים מישראל, כדי לאלץ אותה לצמצם את הבנייה בשטחים ולהגמיש את עמדותיה במשא ומתן לשלום עם הפלסטינים: 50% מחזיקים בדעה שהסיכויים לצעדים מעין אלה גבוהים ואילו 47% חושבים שהסיכויים לכך קטנים. ההבדלים בהערכת הסיכון שכך יקרה בין המחנות הפוליטיים הם גדולים מאוד – בימין 42% סבורים שהסיכוי להרחבת והעמקת הסנקציות הוא גבוה, במרכז – 52% ואילו בשמאל 71% מעריכים שהסיכויים לכך גבוהים.
- **נושר העמידה של ישראל -** גם בשאלה האם ישראל תהיה או לא תהיה מסוגלת להתמודד בהצלחה עם סנקציות כבדות כאלה, אם יוטלו עליה ולא תשנה בעקבות כך את עמדותיה בעניין ההתנחלויות והמשא ומתן, מפת העמדות אינה חד משמעית: 49% במדגם היהודי סבורים שתהיה מסוגלת לעומת 46% שבטוחים או חושבים שלא תהיה מסוגלת. כצפוי, גם כאן ניכרים הבדלים גדולים על בסיס מחנה פוליטי: בימין רק מיעוט (32%) סבורים כי ישראל תתקשה לעמוד בלחץ מבלי שתשנה את עמדתה לעומת 56% ממי שמיקמו עצמם במרכז ו 67% ממי שמיקמו עצמם בשמאל.
- **הניתן להסכים בתמורה להסכם שלום לשיבה של מספר מסוים של פליטים פלסטינים?** הסקר מורה על התנגדות רחבה בציבור היהודי (80.5%) לרעיון שבתמורה להסכם שלום קבע, ישראל תסכים לשיבה ולו של מספר מוגבל של פליטים פלסטינים.
- **קבלת אחריות לסבל הפלסטיני -** ברוח דומה, 74% מהמשיבים היהודים לסקר לא הסכימו שבתמורה לשלום קבע ישראל תכיר באחריות ולו חלקית לסבל שנגרם לפלסטינים, למשל ליצירת בעיית הפליטים.

- הכרה בישראל כמדינת העם היהודי** - רוב המכריע (77%) במדגם היהודי השיבו כי חשוב להם שבמסגרת הסדר, הפלסטינים יכירו בישראל כמדינת העם היהודי. מתוך אלה, 41% חושבים שהדבר חשוב משום שיש בכך הכרה בעיקרון הבסיסי של הציונות, 29% בדעה שהכרה כזו חשובה משום שהיא תאפשר להתמודד בעתיד עם דרישות להפוך את ישראל למדינת כל אזרחיה, ו 19% רואים בהכרה כזו תמורה הוגנת להכרה של ישראל במדינה הפלסטינית כמדינת העם הפלסטיני. פילוח של התשובות באשר לחשיבות ההכרה של הפלסטינים בישראל כמדינה יהודית לפי מחנה פוליטי מראה כי בכל רוחב הקשת הפוליטית יש רוב למחייבים זאת, אך רוב זה משתנה: 63% בקרב מי שהגדירו עצמם שמאל, 84% במרכז ו 77% בימין. מעניין ביותר הוא ההבדל בסיבות לצידוד בהכרה כזו – בעוד שבקרב מי שהגדירו עצמם שמאל הדרישה להכרה נתפסת בעיקר כתמורה הוגנת להכרה במדינה פלסטינית, הרי שבמרכז ובימין הסיבה העיקרית היא שיש בכך הכרה בעיקרון הבסיסי של הציונות.
- חשיבות ההסתה בחומרי הלימוד הפלסטינים** – שאלנו: "שרים וגורמים ביטחוניים מרבים לאחרונה לדבר על הסתה נגד ישראל במערכת החינוך הפלסטינית ובמערכת ההסברה הפלסטינית. יש הטוענים כי במצב כזה אין טעם להתקדם בשיחות השלום כי זה מוכיח שהפלסטינים בכלל אינם מעוניינים להגיע להסדר. לעומת זאת, יש הטוענים כי יש סיכוי סביר שאם יש הסתה, היא תיחלש ואולי תיפסק לגמרי לאחר שיושג הסכם שיהיה מקובל על הפלסטינים. עם איזו משתי הטענות אתה מסכים יותר?" רוב המרואיינים היהודים (54%) הסכימו יותר עם הטענה הראשונה ורק 41% עם הטענה השנייה. בשאלה זו ההבדלים בין המחנות הפוליטיים הם אדירים: בימין 77% מסכימים עם הטענה הראשונה, לעומת 42% במרכז ו 21% בלבד בשמאל.
- חילופי שטחים** - לפי המדגם היהודי, הציבור הזה חלוק בעמדותיו כלפיה הצעתו של שר החוץ, אביגדור ליברמן, שבמסגרת הסכם עם הפלסטינים יסופחו לישראל גושי ההתנחלות הגדולים ואילו המשולש וחלקים מן הגליל המאוכלסים בערבים יסופחו למדינה הפלסטינית: 43% תומכים בהצעה ואילו הרוב (הקטן) 51% מתנגדים לה. שיעור המתנגדים בקרב הימין עומד על 52.5%, במרכז – 45.5% ואילו בשמאל מגיע שיעור ההתנגדות ל 67%. מכל מקום, נראה שגם התומכים בהצעה וגם המתנגדים מבינים אל נכון שהיא אינה מעשית שכן הרוב הגדול (בהתאמה - 85%-86%) מעריכים כי הסיכויים שהיא תתקבל על ידי הפלסטינים או על ידי אזרחי ישראל הערבים הם קטנים.

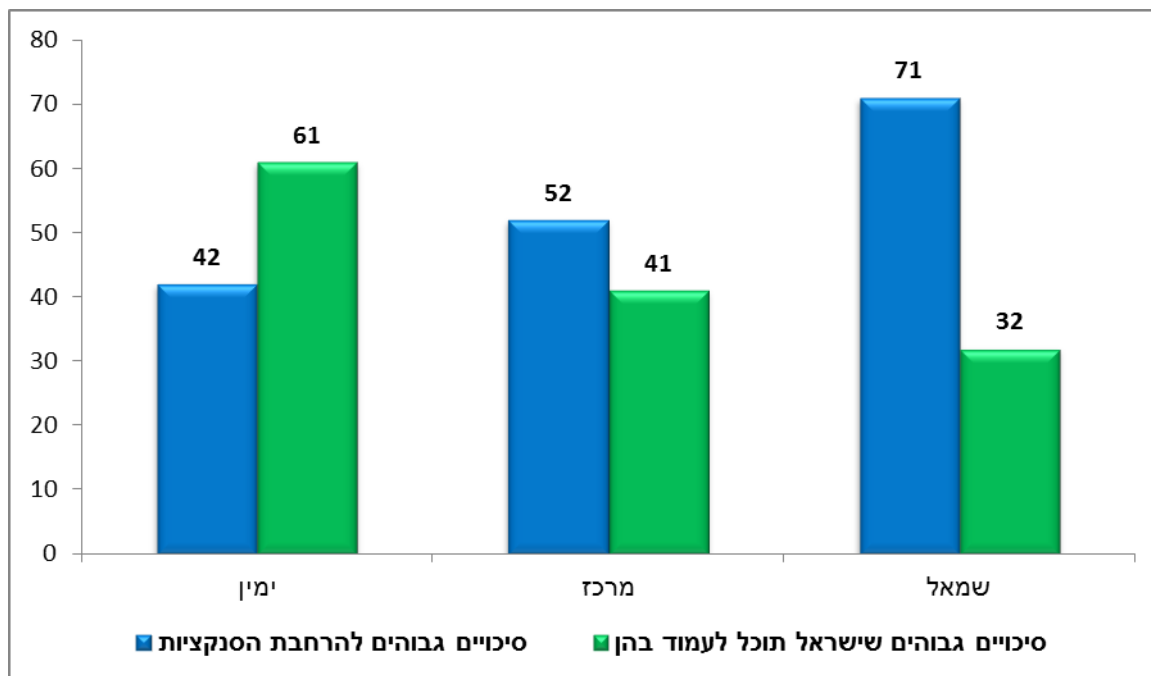
מן הנושא המדיני בטחוני עברנו לנושא פנים-ישראלי והוא הבחירות הממשמשות ובאות לנשיאות המדינה. ביררנו כיצד הציבור היה רוצה שהנשיא ייבחר ומאיזה עולם רצוי שהוא יבוא.

- כיצד יש לבחור את נשיא?** שלא במפתיע נוכח רמת האמון הנמוכה בממסדים הפוליטיים, רוב ברור (59%) מן המרואיינים היהודים הביעו העדפה שהנשיא ייבחר על ידי הציבור הרחב, 20% מעדיפים שהוא ייבחר על ידי מועצה ציבורית שתורכב במיוחד לשם כך מאנשים בעלי מעמד ציבורי מוכר בתחומים שונים ורק 16% מבכרים את השיטה הנוכחית, דהיינו שהנשיא ייבחר על ידי הכנסת. בכל המחנות הפוליטיים הרוב או השיעור הגבוה ביותר מעדיפים בחירה על ידי הציבור הרחב, אבל בשיעורים שונים: 62% בימין, 59% במרכז ו 49% בשמאל.

- מאיזה עולם רצוי שיבוא? מבין שלושה העולמות, 40% מהנשאלים היהודים אמרו שהם מעדיפים כי הנשיא הנבחר יבוא מעולם המדע ורוח, 30% רוצים לראות בתפקיד מי שמגיע מהעולם המדיני-פוליטי, ורק 14.5% מעדיפים כי הנשיא הנבחר יבוא מעולם הכלכלה והעסקים. גם בשאלה זו קיימים הבדלים ניכרים בין המחנות הפוליטיים. בימין שיעור המעדיפים שהנשיא יבוא מעולם המדע והרוח (33.5%) דומה לשיעור המעדיפים שהוא יבוא מהעולם המדיני-פוליטי (35%), שעה שבמרכז, ובמיוחד בשמאל, יש ההעדפה ברורה לעולם המדע והרוח על פני העולם המדיני-פוליטי (בהתאמה - במרכז : 46% לעומת 30%, ובשמאל 60% לעומת 19%)**

מדד המשא ומתן : מדגם יהודי – 43.8

תרשים החודש : מהם לדעתך הסיכויים שעל ישראל יוטלו סנקציות כבדות, כולל חרם מקיף על יצוא מוצרים ישראלים ומהם הסיכויים שישראל תוכל לעמוד בהן מבלי לשנות את מדיניותה? (%), סיכויים גבוהים, לפי מחנה פוליטי)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ושל המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 28-29 בינואר 2014, בקרב 609 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה היהודית הבוגרת בגילאי 18 ומעלה. מסיבות טכניות, לא יתפרסמו החודש נתוני המדגם של אזרחי ישראל הערבים. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.5\%$ ברמת בטחון של 95%. עיבודים סטטיסטיים: יסמין אלקלעי.